ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 10ης Φεβρουαρίου 2000 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-147/97 και C-148/97,

που έχουν ως αντικείμενο αίτηση του Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Deutsche Post AG

και

Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH (GZS) (C-147/97),

Citicorp Kartenservice GmbH (C-148/97),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς ερμηνεία των άρθρων 5, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν 10, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), 30 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, 28 ΕΚ και 49 ΕΚ), 85, 86 και 90, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 86, παράγραφοι 1 και 2, ΕΚ),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J. C. Moitinho de Almeida, L. Sevón και R. Schintgen, προέδρους τμήματος, P. J. G. Kapteyn (εισηγητή), C. Gulmann, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. La Pergola,

γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Deutsche Post AG, εκπροσωπούμενη από τον D. Schroeder, δικηγόρο Κολωνίας,

— η Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH (GZS), εκπροσωπούμενη από τον M. Bechtold, δικηγόρο Φρανκφούρτης επί του Μάιν,

— η Citicorp Kartenservice GmbH, εκπροσωπούμενη από τους P. Mailänder και U. Schnelle, δικηγόρους Στουτγάρδης,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον P. Biering, τμηματάρχη στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή U. Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Stix-Hackl, Gesandte στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον H. Rotkirch, πρέσβη, προϊστάμενο της υπηρεσίας νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις C. Schmidt και F. Mascardi και τον K. Wiedner, μέλης της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Deutsche Post AG, εκπροσωπούμενης από τον D. Schroeder, της Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH (GZS), εκπροσωπούμενης από τον M. Bechtold και A. Wagner, δικηγόρο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, της Citicorp Kartenservice GmbH, εκπροσωπούμενης από τους P. Mailänder και U. Schnelle, της Δανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον J. Molde, τμηματάρχη του Υπουργείου Εξωτερικών, της Ελληνικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Μ. Απέσσο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τον Ν. Ζέμπερη, νομικό σύμβουλο των Ελληνικών Ταχυδρομείων, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την K. Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και F. Million, chargé de mission στην ίδια διεύθυνση, της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον O. Fiumara, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον M. Fierstra, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον K. Wiedner, κατά τη συνεδρίαση της 29ης Σεπτεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 1ης Ιουνίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δύο διατάξεις της 25ης Μαρτίου 1997, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 17 Απριλίου 1997, το Oberlandesgericht Frankfurt am Main υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ) πέντε προδικαστικά ερωτήματα ως προς ερμηνεία των άρθρων 5, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν 10, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), 30 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, 28 ΕΚ και 49 ΕΚ), 85, 86 και 90, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 86, παράγραφοι 1 και 2, ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν κατά την εκδίκαση δύο διαφορών μεταξύ της Deutsche Post AG (στο εξής: Deutsche Post) αφενός και της Gesellschaft für Zahlungssysteme mbH (GZS) (στο εξής: GZS) και της Citicorp Kartenservice GmbH (στο εξής: CKG) αφετέρου σχετικά με τη διανομή αλληλογραφίας προελεύσεως εξωτερικού που ήταν αντικείμενο άυλης αναταχυδρομήσεως.

Νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως

3 Δυνάμει της Συμβάσεως της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως, της οποίας το πρώτο κείμενο χρονολογείται από το 1874, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες ενός συμβαλλόμενου κράτους έχουν την υποχρέωση προωθήσεως και διανομής στους παραλήπτες των αντικειμένων διεθνούς επιστολικού ταχυδρομείου που τους αποστέλλονται από τις ταχυδρομικές υπηρεσίες των άλλων συμβαλλόμενων κρατών και απευθύνονται σε παραλήπτες κατοικούντες εντός του εδάφους του εν λόγω κράτους.

4 Οι υποθέσεις στις κύριες δίκες αφορούν τη Σύμβαση της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως που υπογράφηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1989 στην Ουάσιγκτον (στο εξής: Σύμβαση ΠΤΕ). Στη Γερμανία η Σύμβαση ΠΤΕ κυρώθηκε με τον Gesetz zu den Vertägen vom 14. Dezember 1989 des Weltpostvereins (γερμανικό νόμο περί των συμβάσεων της 14ης Δεκεμβρίου 1989 της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως), της 31ης Αυγούστου 1992 [*BGBl.* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γερμανίας) II, σ. 749].

5 Αρχικά οι ταχυδρομικές υπηρεσίες διένεμαν τη διεθνή αλληλογραφία χωρίς να λαμβάνουν καμία αμοιβή. Μια από τις αρχές στις οποίες στηριζόταν η Σύμβαση ΠΤΕ ήταν ότι, αφού σε κάθε επιστολή πρέπει να δοθεί απάντηση, οι ανταλλαγές επιστολικού ταχυδρομείου μεταξύ δύο συμβαλλομένων κρατών τελικά θα ήσαν ισόρροπες. Εντούτοις, όταν αποδείχθηκε ότι ο όγκος διεθνούς αλληλογραφίας που καλούνταν να διεκπεραιώνουν οι ταχυδρομικές υπηρεσίες των διαφόρων κρατών διέφερε σημαντικά, θεσπίστηκαν το 1924 ειδικές προς τούτο διατάξεις.

6 Το άρθρο 25 της Συμβάσεως ΠΤΕ προβλέπει τα εξής:

«1. Μία χώρα μέλος δεν δεσμεύεται να προωθήσει ή να παραδώσει στον παραλήπτη αντικείμενα επιστολικού ταχυδρομείου, τα οποία αποστολείς εγκατεστημένοι στην επικράτειά της ταχυδρομούν ή αναθέτουν προς ταχυδρόμηση σε ξένη χώρα, με στόχο να επωφεληθούν από τα χαμηλότερα τέλη που ισχύουν εκεί. Το ίδιο ισχύει για τα αντικείμενα που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες, ανεξάρτητα από το αν οι ταχυδρομήσεις αυτές γίνονται αποσκοπώντας σε όφελος από χαμηλότερα τέλη.

2. Η παράγραφος 1 ισχύει αδιακρίτως, τόσο για αλληλογραφία που έχει ετοιμαστεί στη χώρα εγκατάστασης του αποστολέα και που στη συνέχεια μεταφέρεται πέρα από τα σύνορα, όσο και σε αλληλογραφία που έχει ετοιμαστεί σε ξένη χώρα.

3. Η σχετική υπηρεσία μπορεί είτε να επιστρέψει τα αντικείμενα στον τόπο προέλευσης ή να χρεώσει ταχυδρομικό τέλος για τα αντικείμενα στο ύψος των εσωτερικών της τιμολογίων. Εάν ο αποστολέας αρνηθεί να καταβάλει το κόμιστρο, τα αντικείμενα μπορούν να διατεθούν σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία της σχετικής υπηρεσίας.

4. Το κράτος μέλος δεν δεσμεύεται σε αποδοχή, προώθηση ή διανομή στους παραλήπτες αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου που οι αποστολείς ταχυδρομούν ή αναθέτουν προς ταχυδρόμηση σε μεγάλες ποσότητες σε άλλη χώρα από τη χώρα εγκατάστασής τους. Η σχετική υπηρεσία μπορεί να επιστρέφει τα αντικείμενα αυτά στον τόπο προέλευσής τους ή να τα επιστρέφει στους αποστολείς χωρίς επανακαταβολή του καταβεβλημένου τέλους.»

Καταληκτικά τέλη

7 Τα καταληκτικά τέλη είναι τα τέλη που καταβάλλει ένας φορέας ταχυδρομικής υπηρεσίας σε έναν άλλο για τη διανομή των αποστελλόμενων από τον πρώτο αντικειμένων διεθνούς ταχυδρομείου. Τα τέλη αυτά ρυθμίστηκαν για πρώτη φορά με τη Σύμβαση ΠΤΕ του 1969. Εντούτοις, η ρύθμιση αυτή δεν επαρκούσε για την κάλυψη των δαπανών των ταχυδρομικών υπηρεσιών της χώρας προορισμού, κυρίως λόγω του ότι η επιβολή υψηλότερων καταληκτικών τελών δεν ήταν δυνατή χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των αναπτυσσόμενων χωρών.

8 Το 1987, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συνδιασκέψεως των Διοικήσεων Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών, η οποία συνήλθε στη Βέρνη (Ελβετία), οι εκπρόσωποι των δημόσιων ταχυδρομικών φορέων ορισμένων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τρίτων χωρών συνήψαν συμφωνία για την καθιέρωση νέας μεθόδου υπολογισμού των καταληκτικών τελών.

9 Στις 13 Δεκεμβρίου 1995 δεκαέξι ταχυδρομικές υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων καταλέγονταν όλες οι ταχυδρομικές υπηρεσίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (πλην της Ισπανίας), της Νορβηγίας και της Ισλανδίας, συνήψαν τη συμφωνία Reims I. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε τη σταδιακή αύξηση των καταληκτικών τελών εντός εξαετίας. Το 2001 τα τέλη αυτά θα φθάσουν το 80 % των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού. Η ισχύς της συμφωνίας αυτής έληξε στις 30 Σεπτεμβρίου 1997 δυνάμει ρήτρας περί καταγγελίας, η οποία αφορούσε την προσχώρηση της ισπανικής ταχυδρομικής υπηρεσίας.

10 Στις 9 Ιουλίου 1997 οι ταχυδρομικές υπηρεσίες δέκα κρατών, και συγκεκριμένα της Δανίας, της Γερμανίας, της Φινλαδίας, της Γαλλίας, της Ελλάδας, της Ισλανδίας, της Ιταλίας, της Νορβηγίας, της Αυστρίας και της Ισπανίας, υπέγραψαν τη συμφωνία Reims II, η οποία άρχισε να ισχύει την 1η Οκτωβρίου 1997. Η συμφωνία αυτή προβλέπει συντομότερη μεταβατική περίοδο. Μετά τη λήξη της περιόδου αυτής δεν θα εφαρμόζεται πλέον μεταξύ των συμβαλλομένων μερών το άρθρο 25 της Συμβάσεως ΠΤΕ.

Αναταχυδρόμηση

11 Από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι, όσον αφορά τις υπηρεσίες αναταχυδρομήσεως, είναι συνήθης η διάκριση μεταξύ της «υλικής αναταχυδρομήσεως» και της μη υλικής αναταχυδρομήσεως, η οποία αποκαλείται επίσης «άυλη αναταχυδρόμηση».

12 Η υλική αναταχυδρόμηση καλύπτει τις ακόλουθες περιπτώσεις:

— τη λεγόμενη αναταχυδρόμηση ΑΒΑ: οι επιστολές προέρχονται από το κράτος Α, αλλά ταχυδρομούνται στο κράτος Β για να διανεμηθούν στο κράτος Α,

— τη λεγόμενη αναταχυδρόμηση ΑΒΒ: οι επιστολές προέρχονται από το κράτος Α, αλλά ταχυδρομούνται στο κράτος Β για να διανεμηθούν εντός του κράτους αυτού,

— τη λεγόμενη αναταχυδρόμηση ΑΒΓ: οι επιστολές προέρχονται από το κράτος Α, αλλά ταχυδρομούνται στο κράτος Β για να διανεμηθούν στο κράτος Γ.

13 Στην περίπτωση της μη υλικής αναταχυδρομήσεως, το περιεχόμενο των επιστολών διαβιβάζεται ηλεκτρονικώς από το κράτος Α στο κράτος Β, όπου τα πληροφοριακά αυτά στοιχεία τυπώνονται για να διανεμηθούν στα κράτη Α, Β ή Γ.

Υπόθεση C-148/97

Η διαφορά της κύριας δίκης

14 Οι σχετικές με τις πιστωτικές κάρτες δραστηριότητες του ομίλου Citibank στην Ευρώπη διευθύνονται από τα European Headquarters της Citibank NA στις Βρυξέλλες. Ο όμιλος Citibank έχει, εντός των διαφόρων κρατών μελών, θυγατρικές εταιρίες ή υποκαταστήματα που δρουν εντός της αγοράς των τραπεζικών υπηρεσιών, π.χ. στη Γερμανία τις εταιρίες Citibank Privatkunden AG και Diners Club Deutschland GmbH. Μεταξύ των επιχειρήσεων του ομίλου Citibank καταλέγεται επίσης η CKG, η οποία εδρεύει στη Φρανκφούρτη επί του Μάιν. Η CKG αποτελεί επιχείρηση παροχής υπηρεσιών η οποία ασχολείται με την κατάρτιση και αποστολή των αποσπασμάτων λογαριασμών, των βεβαιώσεων πληρωμής, των τιμολογίων και των χρεωστικών δικαιολογητικών που αφορούν τους πελάτες που είναι κάτοχοι της κάρτας VISA ή άλλων πιστωτικών καρτών.

15 Το 1993 ο όμιλος Citibank αποφάσισε να δημιουργήσει έναν κεντρικό οργανισμό για την κατάρτιση και την αποστολή των αποσπασμάτων λογαριασμών και των λοιπών τυποποιημένων τραπεζικών εκκαθαριστικών σημειωμάτων, τη Citicorp European Service Center BV (στο εξής: CESC), με έδρα το Άρνεμ (Κάτω Χώρες).

16 Μέχρι τις 30 Ιουνίου 1995 η επεξεργασία των δεδομένων γινόταν στο κέντρο εκκαθαρίσεως λογαριασμών της CKG στη Φρανκφούρτη. Τα δεδομένα σχετικά με τους πελάτες που ήταν κάτοχοι κάρτας VISA διαβιβάζονταν κατ' αρχάς

ηλεκτρονικώς στη CESC, προκειμένου η εταιρία αυτή να συντάξει τα αποσπάσματα λογαριασμών, τις βεβαιώσεις πληρωμής και τα εκκαθαριστικά σημειώματα και να υπολογίσει το ύψος των απαιτήσεων πληρωμής ή συμψηφισμού. Στη συνέχεια, η CESC φρόντιζε για την εκτύπωση επί τυποποιημένων εντύπων, για την τοποθέτηση των εντύπων αυτών σε ταχυδρομικούς φακέλους και για τη γραμματοσήμανση των φακέλων αυτών. Οι φάκελοι αυτοί παραδίδονταν τέλος στο κατάστημα του Άρνεμ της PTT Post BV (του οργανισμού ολλανδικών ταχυδρομείων, στο εξής: PTT Post) για την περαιτέρω προώθησή τους. Η PTT Post διαβίβαζε τα ταχυδρομικά αντικείμενα στην Deutsche Post, προκειμένου να τα διανείμει στους εγκατεστημένους στη Γερμανία παραλήπτες.

17 Εκτός από την CKG, υπάρχουν και άλλες επιχειρήσεις και δίκτυα υποκαταστημάτων του ομίλου Citibank στη Γαλλία, στο Βέλγιο, στην Ισπανία, στην Πορτογαλία και στην Ελλάδα που είναι συνδεδεμένα με την κεντρική εγκατάσταση παραλαβής, επεξεργασίας, εκτυπώσεως δεδομένων και ταχυδρομικής αποστολής της CESC. Η CESC απασχολεί σήμερα είκοσι δύο άτομα για την αποστολή αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου προς παραλήπτες κατοικούντες ή εγκατεστημένους στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

18 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι από την 1η Ιουλίου 1995 η επεξεργασία των δεδομένων δεν πραγματοποιείται πλέον στις εγκαταστάσεις του ομίλου Citibank σε διάφορα κράτη, αλλά πραγματοποιείται κεντρικά, για ολόκληρο τον κόσμο, από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές του κέντρου επεξεργασίας δεδομένων του ομίλου Citibank στο Sioux Falls (Νότια Ντακότα, ΗΠΑ). Τα δικαιολογητικά για τις πιστωτικές κάρτες υποβάλλονται κατ' αρχάς από τις συμβαλλόμενες επιχειρήσεις στη CKG, η οποία καταχωρίζει τα δεδομένα σχετικά με την αποστέλλουσα επιχείρηση, το ποσό της χρήσεως της κάρτας και τον πελάτη. Τα δεδομένα αυτά διαβιβάζονται στη συνέχεια δορυφορικώς στο κέντρο επεξεργασίας του Sioux Falls. Το κέντρο αυτό προβαίνει τότε στην περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων, με την καταχώριση των χρεωστικών και πιστωτικών εγγραφών στον λογαριασμό του πελάτη. Τέλος, τα νέα αυτά δεδομένα αποστέλλονται δορυφορικώς στη CESC, η οποία προβαίνει στην εκτύπωση και ταχυδρομική αποστολή τους.

19 Για τα αντικείμενα επιστολικού ταχυδρομείου που προορίζονται για παραλήπτες στη Γερμανία η PTT Post εισπράττει στις Κάτω Χώρες το κανονικώς προβλεπό-

μενο τέλος για την αλληλογραφία εξωτερικού, δηλαδή ποσό ίσο με 0,55 γερμανικά μάρκα (DEM) περίπου. Η PTT Post καταβάλλει στην Deutsche Post τα καταληκτικά τέλη, τα οποία ανέρχονταν κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα σε 0,37 έως 0,40 DEM για κάθε επιστολή.

20 Κατ' εφαρμογήν των άρθρων 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ και 9 του Postgestz (γερμανικού νόμου περί ταχυδρομείων), η Deutsche Post απαίτησε, για τη διανομή στη Γερμανία καθεμιάς από τις επιστολές της CKG, τα ισχύοντα ταχυδρομικά τέλη εσωτερικού, δηλαδή 1 DEM ανά επιστολή. Για την περίοδο από 24 Φεβρουαρίου μέχρι 9 Ιουλίου 1995 η Deutsche Post ζήτησε την καταβολή 3 668 916 DEM, δηλαδή του ποσού που αναλογούσε στην ταχυδρομική αποστολή των επιστολών επί των οποίων αναφερόταν ως αποστολέας η «Citicorp European Service Center, P.O. Box 5411, 6802 EK Arnhem, The Netherlands» ή η «Citicorp European Service Center B.V., P.O. Box 5200, 7570 GE Oldenzaal, The Netherlands» και οι οποίες είχαν περιέλθει στο ταχυδρομείο που είναι αρμόδιο για τη συγκέντρωση της αλληλογραφίας από τις Κάτω Χώρες.

21 Η CKG αρνήθηκε να καταβάλει το εν λόγω ποσό, οπότε η υπόθεση έφθασε ενώπιον του Landgericht Frankfurt am Main. Με απόφαση της 8ης Μαΐου 1996 το Landgericht απέρριψε την αγωγή της Deutsche Post, με το σκεπτικό ότι η ενάγουσα δεν μπορούσε να στηρίξει συμβατικές αξιώσεις στο άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ, διότι η διάταξη αυτή θεμελιώνει μόνον απαιτήσεις για την εκ των υστέρων καταβολή τελών στο πλαίσιο χρηστικής σχέσεως που διέπεται από το δημόσιο δίκαιο. Επιπλέον, κατά την εν λόγω δικαστική απόφαση, η εκτύπωση των επιστολών στις Κάτω Χώρες δεν αποτελεί «ετοιμασία για την ταχυδρόμηση» υπό την έννοια του άρθρου 25 της Συμβάσεως ΠΤΕ. Στο πλαίσιο δηλαδή της κοινοτικής εσωτερικής αγοράς, δεν έχει σημασία αν οι εργασίες της εκτυπώσεως των επιστολών και της τοποθετήσεώς τους σε φακέλους μεταφέρονται στην αλλοδαπή.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Στις 20 Ιουνίου 1996 η Deutsche Post άσκησε κατά της ανωτέρω αποφάσεως έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht Frankfurt am Main, το οποίο ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 90 της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι ο εθνικός νόμος με τον οποίο κυρώνονται οι συμβάσεις της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1989 και με τον οποίο παρέχεται στην ταχυδρομική υπηρεσία του κράτους μέλους Α το δικαίωμα να απαιτεί, για τη διανομή των ταχυδρομηθέντων στο κράτος μέλος Β αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου, την καταβολή των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού ή να αρνείται, σε περίπτωση μη καταβολής των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού, τη διανομή των αντικειμένων αυτών, όταν το περιεχόμενο των εν λόγω επιστολών έχει καθοριστεί από επιχείρηση του κράτους μέλους Α και διαβιβάζεται με σύστημα ηλεκτρονικής μεταφοράς δεδομένων σε επιχείρηση εδρεύουσα στο κράτος μέλος Β, προκειμένου η επιχείρηση αυτή να το αποτυπώσει επί χάρτου, να ετοιμάσει τους ταχυδρομικούς φακέλους και να τους ταχυδρομήσει από τα ταχυδρομεία του κράτους μέλους Β, αποτελεί κρατικό μέτρο με το οποίο θεσπίστηκε, κατά παράβαση του άρθρου 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, μέτρο που αντιβαίνει προς το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚ και το οποίο δεν εμπίπτει στις εξαιρέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 90 της Συνθήκης ΕΚ;

2) Έχουν τα άρθρα 30 επ. και 59 επ. της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι το δικαίωμα της ταχυδρομικής υπηρεσίας του κράτους μέλους Α να απαιτεί, για τη διανομή των αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου που έχουν ταχυδρομηθεί στο κράτος μέλος Β και προορίζονται για παραλήπτες εγκατεστημένους στο κράτος μέλος Α, την καταβολή των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού ή να αρνείται, σε περίπτωση μη καταβολής των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού, τη διανομή των αντικειμένων αυτών είναι αντίθετο προς τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, όταν το περιεχόμενο των εν λόγω επιστολών έχει καθοριστεί από επιχείρηση του κράτους μέλους Α και διαβιβάζεται με σύστημα ηλεκτρονικής μεταφοράς δεδομένων σε επιχείρηση εδρεύουσα στο κράτος μέλος Β, προκειμένου η επιχείρηση αυτή να το αποτυπώσει επί χάρτου, να ετοιμάσει τους ταχυδρομικούς φακέλους και να τους ταχυδρομήσει από τα ταχυδρομεία του κράτους μέλους Β;

3) Εφόσον με την απάντηση των ανωτέρω προδικαστικών ερωτημάτων γίνει δεκτό ότι υφίσταται παράβαση του κοινοτικού δικαίου για τον λόγο και μόνον ότι η ταχυδρομική υπηρεσία του κράτους μέλους Α λαμβάνει ή μπορεί να επιτύχει να λάβει, αρνούμενη να διανείμει την αλληλογραφία, τα ισχύοντα ταχυδρομικά τέλη εσωτερικού, τα οποία της καταβάλλονται πέραν των ταχυδρομικών τελών που έχουν καταβληθεί στο κράτος μέλος Β ή πέραν των καταληκτικών τελών που έχει εισπράξει σύμφωνα με τη Σύμβαση της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως και/ή τη Σύμβαση CEPT (τη Σύμβαση της Ευρωπαϊκής Διασκέψεως Διοικήσεων Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών):

Έχει το άρθρο 5, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ την έννοια ότι ο νόμος του κράτους μέλους Α με τον οποίο κυρώνονται οι συμβάσεις της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1989 δεν έχει εφαρμογή στο σύνολό του ή, αντίθετα, μόνο κατά το μέρος κατά το οποίο παρέχει στην ταχυδρομική υπηρεσία του εν λόγω κράτους το δικαίωμα να απαιτεί ή τη δυνατότητα να επιτύχει, μέσω αρνήσεως διανομής της αλληλογραφίας, την καταβολή των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού πέραν των ταχυδρομικών τελών που έχουν καταβληθεί στο κράτος μέλος Β και/ή των καταληκτικών τελών που έχει εισπράξει σύμφωνα με τη Σύμβαση της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως ή τη Σύμβαση CEPT;

4) Έχει σημασία για την απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα 1 έως 3 το γεγονός ότι η εδρεύουσα στο κράτος μέλος Β επιχείρηση που προβαίνει στην εκτύπωση, την ετοιμασία και την ταχυδρόμηση των αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου από ταχυδρομεία του κράτους αυτού ανήκει στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων στον οποίο ανήκει και η εγκατεστημένη στο κράτος μέλος Α επιχείρηση που καθορίζει το περιεχόμενο των αποστελλομένων;

5) Εξαρτάται η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα 1 έως 3 από το αν η εδρεύουσα στο κράτος μέλος Β επιχείρηση που προβαίνει στην εκτύπωση, την ετοιμασία και την ταχυδρόμηση από ταχυδρομεία του κράτους αυτού αναπτύσσει τις δραστηριότητές της για λογαριασμό μόνο της εδρεύουσας στο κράτος μέλος Α επιχειρήσεως που καθορίζει το περιεχόμενο των αποστελλομένων ή για λογαριασμό και πολλών άλλων ομοειδών επιχειρήσεων;»

Υπόθεση C-147/97

Η διαφορά της κύριας δίκης

23 Η GZS, της οποίας οι εταίροι είναι πιστωτικά ιδρύματα που εκδίδουν την πιστωτική κάρτα Eurocard, είναι η σημαντικότερη επιχείρηση εκκαθαρίσεως των πληρωμών που πραγματοποιούνται στη Γερμανία με τις πιστωτικές κάρτες Eurocard. Στο πλαίσιο της διεκπεραιωτικής δραστηριότητάς της, η GZS καταρτίζει μηνιαία εκκαθαριστικά σημειώματα για τους κατόχους της εν λόγω κάρτας και για τις συμβεβλημένες επιχειρήσεις, τα οποία αποστέλλονται ταχυδρομικώς.

24 Αρχικά η GZS τύπωνε η ίδια τα εκκαθαριστικά σημειώματα, τα τοποθετούσε σε φακέλους και τα παρέδιδε στα καταστήματα της Deutsche Post προς διανομή. Από το καλοκαίρι του 1995 η GZS διαβιβάζει ηλεκτρονικώς τα αναγκαία στοιχεία σε δανική επιχείρηση στην οποία έχει αναθέσει, κατόπιν συμβάσεως, την κατάρτιση των εκκαθαριστικών σημειωμάτων. Η επιχείρηση αυτή καταρτίζει τα σημειώματα, τα εκτυπώνει, τα τοποθετεί σε φακέλους και στη συνέχεια τα παραδίδει στα δανικά ταχυδρομεία. Τα δανικά ταχυδρομεία τα διαβιβάζουν στην Deutsche Post, για την περαιτέρω προώθησή τους στη Γερμανία και για τη διανομή τους στους παραλήπτες που κατοικούν εντός του εδάφους του κράτους μέλους αυτού. Για την αποστολή αυτών των αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου στους παραλήπτες, καταβάλλονται στη δανική ταχυδρομική υπηρεσία τα τέλη που ισχύουν στη Δανία για τη διεθνή αλληλογραφία, τα οποία είναι χαμηλότερα από τα τέλη που ισχύουν στη Γερμανία για την αλληλογραφία εσωτερικού. Η δανική ταχυδρομική υπηρεσία καταβάλλει στην Deutsche Post τα καταληκτικά τέλη, τα οποία κατά τον κρίσιμο χρόνο ανέρχονταν σε 0,36 DEM ανά επιστολή.

25 Κατ' εφαρμογήν των άρθρων 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ και 9 του Postgesetz, η Deutsche Post απαίτησε από την GZS την καταβολή 623 984 DEM. Κατόπιν της αρνήσεως της GZS να εξοφλήσει το εν λόγω ποσό, η υπόθεση έφθασε στο Landgericht Frankfurt am Main, το οποίο απέρριψε την αγωγή για τους λόγους ακριβώς που εκτίθενται στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

26 Στις 8 Σεπτεμβρίου 1996 η Deutsche Post άσκησε κατά της ανωτέρω δικαστικής αποφάσεως έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht Frankfurt am Main, το οποίο ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τρία προδικαστικά ερωτήματα, των οποίων η διατύπωση είναι πανομοιότυπη με τη διατύπωση των τριών πρώτων ερωτημάτων στην υπόθεση C-148/97.

27 Με διάταξη της 8ης Ιουλίου 1997 ο πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε την συνεκδίκαση των υποθέσεων προς διευκόλυνση της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

28 Εκ προοιμίου επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, της Συμβάσεως ΠΤΕ διακρίνει δύο περιπτώσεις στις οποίες οι ταχυδρομικές υπηρεσίες των συμβαλλομένων κρατών δεν υποχρεούνται ούτε να προωθήσουν ούτε να παραδώσουν στον παραλήπτη τα αντικείμενα επιστολικού ταχυδρομείου τα οποία ταχυδρομούν ή αναθέτουν προς ταχυδρόμηση εντός άλλου συμβαλλόμενου κράτους αποστολείς εγκατεστημένοι στο έδαφος ενός συμβαλλόμενου κράτους. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 25 αφορά τις επιστολές που ταχυδρομούνται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος με σκοπό την εφαρμογή των ισχυόντων εκεί χαμηλότερων τελών. Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 25 αφορά τα αντικείμενα που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες, ανεξάρτητα από το αν οι ταχυδρομήσεις αυτές γίνονται με σκοπό την εφαρμογή χαμηλότερων τελών.

29 Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 2, της Συμβάσεως ΠΤΕ, η παράγραφος 1 ισχύει αδιακρίτως τόσο για την αλληλογραφία η οποία έχει ετοιμαστεί στο συμβαλλόμενο κράτος όπου είναι εγκατεστημένος ο αποστολέας και η οποία στη συνέχεια μεταφέρεται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, όσο και για την αλληλογραφία που έχει ετοιμαστεί στο τελευταίο αυτό κράτος.

30 Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες έχουν το δικαίωμα, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, είτε να επιστρέψουν τα αντικείμενα επιστολικού ταχυδρομείου στον τόπο προελεύσεως είτε να χρεώσουν τα ισχύοντα ταχυδρομικά τέλη εσωτερικού.

31 Από τον φάκελο της υποθέσεως C-148/97 προκύπτει ότι η CESC εκτυπώνει και αποστέλλει από τις Κάτω Χώρες προς παραλήπτες εγκατεστημένους στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως σαράντα δύο εκατομμύρια περίπου ταχυδρομικές επιστολές ετησίως, οι οποίες καταρτίζονται βάσει των δεδομένων που έχει επεξεργαστεί η CKG και τα οποία έχουν διαβιβαστεί ηλεκτρονικώς. Κατά τον φάκελο της υποθέσεως C-147/97, η GZS διαβιβάζει επίσης ηλεκτρονικώς στον Δανό αντισυμβαλλόμενό της τα δεδομένα που αφορούν επτά εκατομμύρια περίπου κατόχους πιστωτικών καρτών, προκειμένου τα δεδομένα αυτά να ταχυδρομηθούν από τη Δανία.

32 Από τους φακέλους των υποθέσεων και τις αιτήσεις περί παραπομπής προκύπτει επίσης ότι η εθνική νομοθεσία εξουσιοδοτεί την Deutsche Post, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ, να απαιτήσει τα ταχυδρομικά τέλη εσωτερικού για τις επιστολές που έχουν ταχυδρομηθεί από τη CKG και τη GZS και τις οποίες διανέμει η ίδια στη Γερμανία.

33 Τέλος, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, για να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, δεν χρειάζεται να ληφθεί υπόψη το ιδιάζον γεγονός ότι εν προκειμένω το περιεχόμενο της αλληλογραφίας διαβιβάστηκε ηλεκτρονικώς (μη υλική αναταχυδρόμηση).

34 Κατά συνέπεια, τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως ΠΤΕ, σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 του ίδιου αυτού άρθρου, δηλαδή την ταχυδρόμηση από ταχυδρομικά καταστήματα άλλων κρατών μελών ταχυδρομικών αντικειμένων σε μεγάλες ποσότητες, τα οποία έχουν ετοιμαστεί στα κράτη αυτά. Συνεπώς, για να δοθεί απάντηση χρήσιμη για την επίλυση των διαφορών των κύριων δικών, δεν χρειάζεται να εξεταστεί κατά πόσον η CKG και η GZS παραδίδουν τα προς ταχυδρόμηση αντικείμενα στις ταχυδρομικές υπηρεσίες άλλων κρατών μελών με σκοπό να επωφεληθούν από τα ισχύοντα εκεί χαμηλότερα ταχυδρομικά τέλη.

35 Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 30 της Συνθήκης, την οποία ζητεί το αιτούν δικαστήριο, αρκεί να επισημανθεί ότι η διάταξη αυτή δεν έχει εφαρμογή στις υποθέσεις των κύριων δικών. Συγκεκριμένα, η αποστολή αντικειμένων διεθνούς επιστολικού ταχυδρομείου αποτελεί διασυνοριακή παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας, η οποία συνεπάγεται την υποχρέωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών του συμβαλλόμενου κράτους προορισμού να προωθεί και να διανέμει τα αντικείμενα αυτά.

36 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, τα τρία πρώτα ερωτήματα έχουν την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν αντιβαίνει προς το άρθρο 90 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με τα άρθρα 86 και 59, η άσκηση από έναν φορέα όπως η Deutsche Post του δικαιώματος που προβλέπει το άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ στις περιπτώσεις τις οποίες προβλέπουν η παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και η παράγραφος 2 της εν λόγω διατάξεως, δηλαδή του δικαιώματος επιβολής των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού για τα αντικείμενα που έχουν ταχυδρομηθεί σε μεγάλες ποσότητες από καταστήματα των ταχυδρομικών υπηρεσιών άλλου κράτους μέλους και όχι του κράτους του εν λόγω φορέα.

37 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, όπως αναδιατυπώθηκε, πρέπει να επισημανθεί καταρχάς ότι ένας φορέας όπως η Deutsche Post, στον οποίο έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα η συλλογή, η μεταφορά και η διανομή της αλληλογραφίας, πρέπει να θεωρηθεί ως επιχείρηση στην οποία έχουν παραχωρηθεί από το οικείο κράτος μέλος αποκλειστικά δικαιώματα υπό την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης (απόφαση της 19ης Μαΐου 1993, C-320/91, Corbeau, Συλλογή 1993, σ. I-2533, σκέψη 8).

38 Πρέπει να υπομνησθεί στη συνέχεια ότι, κατά πάγια νομολογία, η επιχείρηση η οποία απολαύει μονοπωλίου εκ του νόμου επί σημαντικού τμήματος της κοινής αγοράς μπορεί να θεωρηθεί ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση υπό την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης (βλ. αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1991, C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova, Συλλογή 1991, σ. I-5889, σκέψη 14, της 13ης Δεκεμβρίου 1991, C-18/88, GB-Inno-BM, Συλλογή 1991, σ. I-5941 σκέψη 17, και προπαρατεθείσα απόφαση Corbeau, σκέψη 9).

39 Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει συναφώς ότι, καίτοι το γεγονός και μόνο ότι ένα κράτος μέλος δημιουργεί δεσπόζουσα θέση με τη χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων δεν είναι αυτό καθαυτό ασυμβίβαστο προς το άρθρο 86, ωστόσο η Συνθήκη επιβάλλει στα κράτη μέλη να μη λαμβάνουν ή διατηρούν σε ισχύ μέτρα δυνάμενα να αναιρέσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα της διατάξεως αυτής (βλ. απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ΕΡΤ, Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψη 35, και προπαρατεθείσα απόφαση Corbeau, σκέψη 11).

40 Πράγματι, το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης, ως προς τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Corbeau, σκέψη 12).

41 Η διάταξη αυτή πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με τη διάταξη της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου, η οποία ορίζει ότι οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος υπόκεινται στους κανόνες ανταγωνισμού κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί.

42 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι η Σύμβαση ΠΤΕ λαμβάνει ως δεδομένο ότι η αποστολή αντικειμένων επιστολικού ταχυδρομείου αποτελεί αγορά εντός της οποίας δεν επικρατεί ανταγωνισμός μεταξύ των ταχυδρομικών υπηρεσιών των διαφόρων συμβαλλόμενων κρατών της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως.

43 Για τον λόγο αυτό, σκοπός της Συμβάσεως ΠΤΕ είναι η θέσπιση κανόνων για την προώθηση και διανομή στους εγκατεστημένους στο έδαφος ενός συμβαλλόμενου κράτους παραλήπτες της διεθνούς αλληλογραφίας, η οποία έχει διαβιβαστεί από τις ταχυδρομικές υπηρεσίες άλλων συμβαλλόμενων κρατών. Πράγματι, μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Συμβάσεως ΠΤΕ, η οποία διακηρύσσεται στο άρθρο 1, είναι η υποχρέωση του οργανισμού ταχυδρομείων του συμβαλλόμενου κράτους προορισμού να προωθεί και να διανέμει τη διεθνή αλληλογραφία στους εγκατεστημένους στο έδαφός του παραλήπτες, χρησιμοποιώντας προς τούτο τα ταχύτερα μέσα που διαθέτει το επιστολικό ταχυδρομείο του. Συναφώς, τα κράτη που συνήψαν τη Σύμβαση ΠΤΕ αποτελούν ενιαίο ταχυδρομικό έδαφος, εντός του οποίου διασφαλίζεται κατ' αρχήν η ελευθερία διελεύσεως της αποστελλόμενης από οποιοδήποτε από αυτά τα κράτη διεθνούς αλληλογραφίας.

44 Κατά συνέπεια, η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση ΠΤΕ συνιστά καθαυτή, για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες των κρατών μελών, υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, υπό την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης.

45 Εν προκειμένω, η διαχείριση της υπηρεσίας αυτής έχει ανατεθεί, δυνάμει της γερμανικής νομοθεσίας, στην Deutsche Post.

46 Όπως υπενθυμίστηκε ανωτέρω στη σκέψη 5, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες διένεμαν αρχικά τη διεθνή αλληλογραφία χωρίς να λαμβάνουν αμοιβή για το έργο τους αυτό. Όταν όμως αποδείχθηκε ότι συχνά η διακίνηση της αλληλογραφίας μεταξύ δύο συμβαλλομένων κρατών δεν ήταν ισόρροπη, με αποτέλεσμα ο όγκος διεθνούς αλληλογραφίας που ήταν υποχρεωμένες να διεκπεραιώνουν οι ταχυδρομικές υπηρεσίες των διαφόρων συμβαλλομένων κρατών να διαφέρει σημαντικά, θεσπίστηκαν προς τούτο ειδικές διατάξεις, μεταξύ των οποίων καταλέγεται το άρθρο 25 της Συμβάσεως ΠΤΕ.

47 Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες των συμβαλλομένων κρατών έχουν, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αυτού, να χρεώνουν για τη σχετική αλληλογραφία τα ισχύοντα ταχυδρομικά τέλη εσωτερικού.

48 Η παροχή σε έναν φορέα όπως η Deutsche Post του δικαιώματος να αντιμετωπίζει στις περιπτώσεις αυτές τη διεθνή αλληλογραφία ως αλληλογραφία εσωτερικού δημιουργεί μια κατάσταση στην οποία ο φορέας αυτός θα μπορούσε να προβεί, επί ζημία των χρηστών των ταχυδρομικών υπηρεσιών, σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεώς του, η οποία αποτελεί απόρροια του αποκλειστικού δικαιώματός του να προωθεί και να διανέμει την εν λόγω αλληλογραφία στους παραλήπτες της.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει συνεπώς να εξεταστεί κατά πόσον η άσκηση του ανωτέρω δικαιώματος είναι αναγκαία για να μπορεί ένας τέτοιος φορέας να εκπληρώνει το έργο γενικού συμφέροντος που επιτελεί σύμφωνα με τις απορρέουσες από τη Σύμβαση ΠΤΕ υποχρεώσεις, και, ειδικότερα, για να μπορεί να το επιτελεί υπό οικονομικά αποδεκτές προϋποθέσεις.

50 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η υποχρέωση ενός φορέα όπως η Deutsche Post να προωθεί και να διανέμει στους εγκατεστημένους εντός της γερμανικής επικράτειας παραλήπτες αντικείμενα τα οποία έχουν ταχυδρομήσει σε μεγάλες ποσότητες από καταστήματα των ταχυδρομικών υπηρεσιών άλλων κρατών μελών αποστολείς εγκατεστημένοι εντός της εν λόγω επικράτειας, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα του φορέα αυτού να αποζημιώνεται για όλες τις δαπάνες που υφίσταται κατά την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρεώσεως, θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την εκπλήρωση αυτού του έργου γενικού συμφέροντος υπό οικονομικά ισόρροπες συνθήκες.

51 Συγκεκριμένα, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες ενός κράτους μέλους δεν επιτρέπεται να υφίστανται συγχρόνως αφενός τις δαπάνες που συνεπάγεται η παροχή της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος που συνίσταται στην προώθηση και διανομή της διεθνούς αλληλογραφίας και την οποία οφείλουν να παρέχουν δυνάμει των διατάξεων της Συμβάσεως ΠΤΕ και αφετέρου την απώλεια εσόδων που συνεπάγεται το γεγονός ότι τα ταχυδρομικά αντικείμενα που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες δεν παραδίδονται πλέον στις ταχυδρομικές υπηρεσίες του κράτους μέλους εντός του οποίου είναι εγκατεστημένοι οι παραλήπτες, αλλά στις ταχυδρομικές υπηρεσίες άλλων κρατών μελών.

52 Στην περίπτωση αυτή η μεταχείριση της διασυνοριακής αλληλογραφίας ως αλληλογραφίας εσωτερικού και η συνακόλουθη επιβολή των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού πρέπει να θεωρηθούν ως μέτρα που δικαιολογούνται για την εκπλήρωση, υπό οικονομικά ισόρροπες συνθήκες, του έργου γενικού συμφέροντος που έχει ανατεθεί στη Deutsche Post από τη Σύμβαση ΠΤΕ.

53 Το συμπέρασμα θα ήταν διαφορετικό, αν τα καταληκτικά τέλη για την εισερχόμενη ενδοκοινοτική διασυνοριακή αλληλογραφία είχαν καθοριστεί με συμφωνίες μεταξύ των ενδιαφερομένων ταχυδρομικών υπηρεσιών σε συνάρτηση με τις πραγματικές δαπάνες διεκπεραιώσεως και διανομής της εισερχόμενης διασυνοριακής αλληλογραφίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το άρθρο 13 της οδηγίας 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών (ΕΕ 1998, L 15, σ. 14).

54 Εφόσον επομένως μεταξύ των ταχυδρομικών υπηρεσιών των ενδιαφερομένων κρατών μελών δεν υφίσταται συμφωνία για τον καθορισμό των καταληκτικών τελών σε συνάρτηση με τις πραγματικές δαπάνες διεκπεραιώσεως και διανομής της εισερχόμενης διασυνοριακής αλληλογραφίας, το άρθρο 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης επιτρέπει σε ένα κράτος μέλος να παρέχει νομοθετικά στις ταχυδρομικές υπηρεσίες του το δικαίωμα να επιβάλλουν την καταβολή των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού, στην περίπτωση κατά την οποία αποστολείς που είναι εγκατεστημένοι εντός του κράτους αυτού παραδίδουν, οι ίδιοι ή μέσω τρίτου προσώπου, στις ταχυδρομικές υπηρεσίες άλλου κράτους μέλους ταχυδρομικά αντικείμενα σε μεγάλες ποσότητες, προκειμένου τα αντικείμενα αυτά να αποσταλούν στο πρώτο κράτος μέλος.

55 Κατά συνέπεια, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ μπορεί, αν ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα που έχει η εφαρμογή του από έναν φορέα όπως η Deutsche Post, να θεωρηθεί ως εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών, η διάταξη αυτή δεν θα ήταν αντίθετη ούτε προς το άρθρο 90 της Συνθήκης.

56 Αντίθετα, αν ένα μέρος των δαπανών προωθήσεως και διανομής αντισταθμίζεται με την καταβολή καταληκτικών τελών από τις ταχυδρομικές υπηρεσίες άλλων κρατών μελών, η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση ΠΤΕ εκ μέρους ενός φορέα όπως η Deutsche Post δεν καθιστά αναγκαία την επιβάρυνση των αντικειμένων που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες από ταχυδρομικά καταστήματα των ανωτέρω υπηρεσιών με ολόκληρο το ποσό των ισχυόντων ταχυδρομικών τελών εσωτερικού.

57 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι ένας φορέας όπως η Deutsche Post, που έχει εκ του νόμου μονοπώλιο επί ενός σημαντικού τμήματος της Κοινής Αγοράς, μπορεί να θεωρηθεί ως κατέχων δεσπόζουσα θέση υπό την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

58 Κατά συνέπεια, η εκ μέρους ενός τέτοιου φορέα άσκηση του δικαιώματος να απαιτεί ολόκληρο το ποσό των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού, χωρίς να λαμβάνει υπόψη ότι οι δαπάνες προωθήσεως και διανομής των αντικειμένων που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες από καταστήματα των ταχυδρομικών υπηρεσιών άλλου κράτους μέλους, δηλαδή όχι του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένοι τόσο οι αποστολείς όσο και οι παραλήπτες των αντικειμένων αυτών, ενδέχεται να αντισταθμίζονται από τα καταληκτικά τέλη που καταβάλλουν οι εν λόγω υπηρεσίες, μπορεί να θεωρηθεί ως καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως υπό την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

59 Πράγματι, για να αποφευχθεί η εκ μέρους ενός φορέα όπως η Deutsche Post άσκηση του δικαιώματος επιστροφής των ταχυδρομικών αντικειμένων στον τόπο προελεύσεως, το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ, οι αποστολείς των αντικειμένων αυτών δεν έχουν άλλη δυνατότητα παρά να εξοφλήσουν ολόκληρο το ποσό των ισχυόντων ταχυδρομικών τελών εσωτερικού.

60 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο σε σχέση με άρνηση πωλήσεως που είχε προβάλει η εταιρία κατέχουσα δεσπόζουσα θέση υπό την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, η συμπεριφορά αυτή είναι αντίθετη προς τον σκοπό που διακηρύσσεται στο άρθρο 3, στοιχείο στ, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 3, στοιχείο στ, ΕΚ) και αναλύεται στο άρθρο 86, ιδίως στα στοιχεία β και γ του άρθρου αυτού (απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 75, σκέψη 183).

61 Απ' όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι, εφόσον μεταξύ των ταχυδρομικών υπηρεσιών των ενδιαφερομένων κρατών μελών δεν υφίσταται συμφωνία για τον καθορισμό των καταληκτικών τελών σε συνάρτηση με τις πραγματικές δαπάνες διεκπεραιώσεως και διανομής της εισερχόμενης διασυνοριακής αλληλογραφίας, η άσκηση από έναν φορέα όπως η Deutsche Post του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως ΠΤΕ, όπως η σύμβαση αυτή ισχύει από τις 14 Δεκεμβρίου 1989, στις περιπτώσεις που καλύπτουν οι παράγραφοι 1, δεύτερο εδάφιο, και 2 του εν λόγω άρθρου, δηλαδή του δικαιώματος επιβολής των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού για τα αντικείμενα που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες από καταστήματα των ταχυδρομικών υπηρεσιών άλλου κράτους μέλους και όχι του κράτους στο οποίο υπάγεται ο φορέας αυτός, δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 90 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με τα άρθρα 86 και 59 της ίδιας Συνθήκης. Αντίθετα, η άσκηση του δικαιώματος αυτού αντιβαίνει προς το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 86, αν συνεπάγεται ότι ο εν λόγω φορέας μπορεί να απαιτεί ολόκληρο το ποσό των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού που ισχύουν εντός του κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται, χωρίς να αφαιρεί τα καταληκτικά τέλη που καταβάλλουν οι εν λόγω ταχυδρομικές υπηρεσίες για τα ως άνω ταχυδρομικά αντικείμενα.

62 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στα τρία πρώτα ερωτήματα, δεν είναι αναγκαίο να δοθεί απάντηση στα λοιπά προδικαστικά ερωτήματα.

Επί των δικαστικών εξόδων

63 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Δανική, η Ελληνική, η Γαλλική, η Ιταλική, η Ολλανδική, η Αυστριακή και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διατάξεις της 25ης Μαρτίου 1997 το Oberlandesgericht Frankfurt am Main, αποφαίνεται:

Εφόσον μεταξύ των ταχυδρομικών υπηρεσιών των ενδιαφερομένων κρατών μελών δεν υφίσταται συμφωνία για τον καθορισμό των καταληκτικών τελών σε συνάρτηση με τις πραγματικές δαπάνες διεκπεραιώσεως και διανομής της εισερχόμενης διασυνοριακής αλληλογραφίας, η άσκηση από έναν φορέα όπως η Deutsche Post AG του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 3, της Συμβάσεως της Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Ενώσεως, όπως η σύμβαση αυτή ισχύει από τις 14 Δεκεμβρίου 1989, στις περιπτώσεις που καλύπτουν οι παράγραφοι 1, δεύτερο εδάφιο, και 2 του εν λόγω άρθρου, δηλαδή του δικαιώματος επιβολής των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού για τα αντικείμενα που ταχυδρομούνται σε μεγάλες ποσότητες από καταστήματα των ταχυδρομικών υπηρεσιών άλλου κράτους μέλους και όχι του κράτους στο οποίο υπάγεται ο φορέας αυτός, δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 90 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 86 ΕΚ), σε συνδυασμό με τα άρθρα 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν

άρθρο 82 ΕΚ) και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 49 ΕΚ). Αντίθετα, η άσκηση του δικαιώματος αυτού αντιβαίνει προς το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 86, αν συνεπάγεται ότι ο εν λόγω φορέας μπορεί να απαιτεί ολόκληρο το ποσό των ταχυδρομικών τελών εσωτερικού που ισχύουν εντός του κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται, χωρίς να αφαιρεί τα καταληκτικά τέλη που καταβάλλουν οι εν λόγω ταχυδρομικές υπηρεσίες για τα ως άνω ταχυδρομικά αντικείμενα.

Rodríguez Iglesias		Moitinho de Almeida
Sevón	Schintgen	Kapteyn
Gulmann	Puissochet	Hirsch
Jann	Ragnemalm	Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Φεβρουαρίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias